

La Scola da tgirunzas a Glion

Autor(en): **Caplazi, Amalia**

Objekttyp: **Article**

Zeitschrift: **Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)**

Band (Jahr): **66 (1981)**

Heft 16

PDF erstellt am: **17.09.2024**

Persistenter Link: <https://doi.org/10.5169/seals-882234>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

La Scuola da tgirunzas grischuna a Glion

da sora Amalia Caplazi

La munconza da persunal da tgira en nos spitals, en nossas casas da malsauns cronics e casas per glied veglia ei dapi entgin temps acuta. Ina scola da tgirunzs e tgirunzas ha pia ina immensa impurtonza el temps actual, malgrad che ina tala sa buca sliigar tut ils problems d'in spital. Era ils responsabels pils spitals ston ponderar bein co ins sa prevegnir a quei malesser. Da differentas varts vegn ei fatg emprovas co ins savess

terminar quei fatg zun malemperneivel; las disposiziuns fatgas entochen dacheu han cuntentau mo per part. Ils problems ein restai.

Entgins fatgs san forsa actualisar in tec la causa.

Sche nus considerein las consequenzas dil schinumnu «Pillenknick» dils onns 60 en tuttas spartas da clamada, stuein nus prender tut autras mesiras che tochen dacheu. Il svilup che nus savein constatar enteifer las differentas vegliadetgnas, la schinumnada piramida da vegliadetgna, per ils proxims 15–20 onns sforza a novas disposiziuns.

La Crusch cotschna svizra, las scolas da tgira, representants e bia auters interessai ein vegni confruntai cun quellas damondas ed han sperau da survegnir in techet survesta sur da tals problems. Co ins vul denton sligiar las difficultads, gliez ei ina damonda che sto vegnir tractada immediat. Igl ei cert ch'ins astga buca spitgar ch'in tal problem vegni sligiaus alla sperta – per gliez ein quellas damondas memia cumplicadas – ston ins gie aunc risguardar ultra da damondas da reglaments e da professiun era la politica e nies federalissem e lu buca d'emblidar il pugn da vesta dallas finanzas.

En in temps cun tontas difficultads ha ina scola da tgirunzas sco detg ina immensa impurtonza – mo era responsablada – e quei specialmein en ina regiun alla periferia cun ulteriurs disavantatgs (purschida culturala, cundiziuns da lavur, 13avla paga, pusseivladads da sescolar vinavon, pusseivladads da s'avanzar ella clamada e.a.).

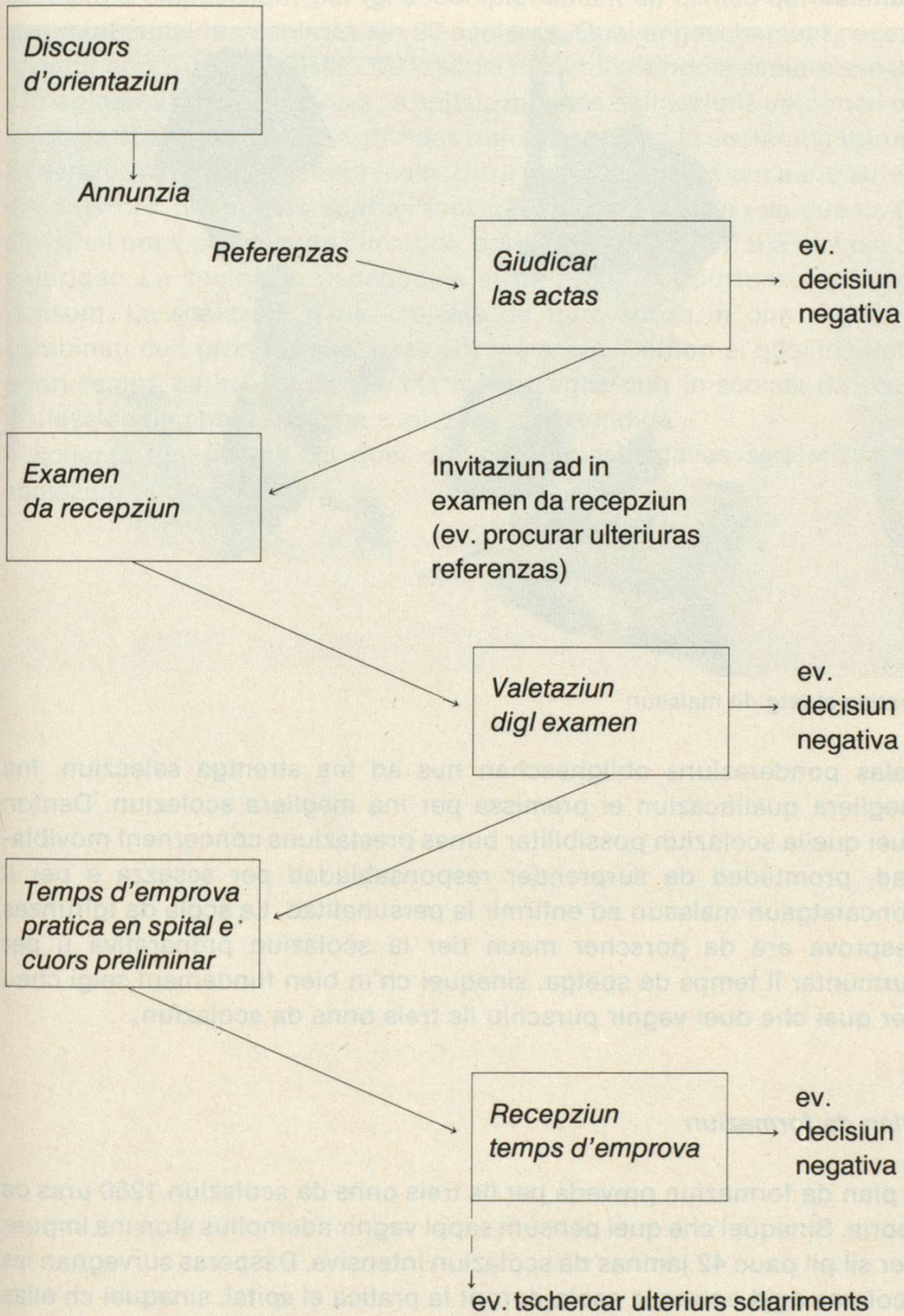
La Scola da tgirunzas a Glion exista dapi igl onn 1940. Ella ei renconuschida dalla Crusch cotschna ed ademplescha las pretensiuns da quella arisguard directives e reglaments. Ina absolventa da quella scola re-tscheiva il diplom dalla Scola da tgirunzas Glion che vegn era signaus dalla Crusch cotschna.

Purtader da quella scola ei igl Institut s. Giusep a Glion. Nus vein il pensum da scolar nossas giuvnas e giuvens duront treis onns tenor il plan da scola. La surveglonza ei surdada e confidada ad ina cumissiun da scola. La direcziun schai els mauns dalla directura en collaboraziun cun sias scolastas. La scola a Glion ei ina part integrala dil Spital regional sursilvan.

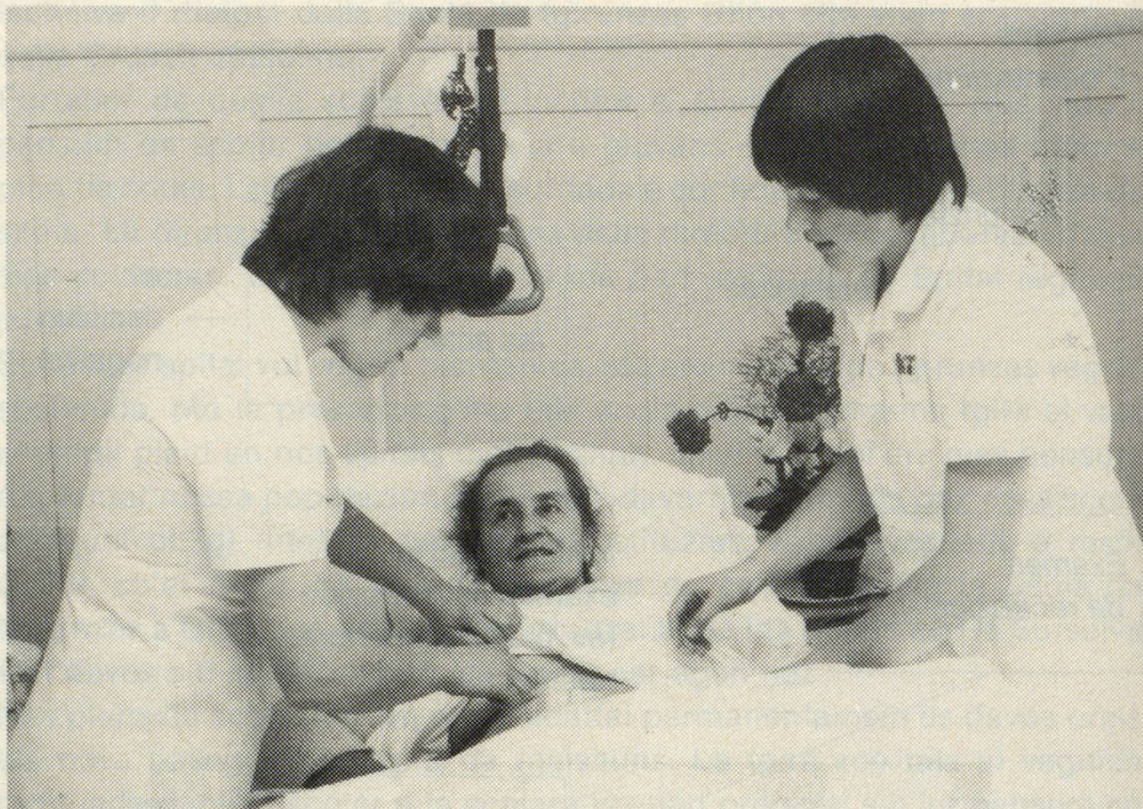
Sche nies spital vul vegnir mantenius, sto era la scola da tgirunzas vegnir sustenida. Mo la presenza d'ina tala scola garantescha ina tgira el vast senn dil plaid en nos spitals dil Grischun. Igl ei perquei era nies pensum d'orientar nossa populaziun sursilvana davart la muntada da nossa scola sinaquei ch'igl interess per quella instituziun vegni svegliaus e resti. Ozildi, ch'ei regia ina gronda tendenza da centralisar ha la Scola da tgirunzas a Glion ina gronda impurtonza. Sche ina regiun sco la Surselva stat davos siu spital, sche fa ella quei per agen nez.

Nos plans da scolaziun ein vegni adattai permanentamein ils davos onns als novs basegns ella tgira da malsauns. La tgira sco tala ei vegnida puntuada dapli. Il scolar e la scolara vegnan preparai sin lur pensum en moda pli pratica. Il pazient vegn tschentaus pli e pli el centrum da tuttas stentas. En in temps nua che la tecnica fa progress snueivels regia in cert prighel ch'il carstgaun savess vegnir negligius. Igl ei nies pli grond quitaun da preparar carstgauns ch'ei habels da sepresentar al letg dil malsaun sco carstgaun. La finamira da nossa scola ei da segidar cun ils scolars e cun las scolaras ad in svilup human ed a bunas enconuschientschas dalla clamada, sinaquei ch'ei seigien habels dad exequir ina tgira cumpetenta ed exacta. Ils accents ella scolaziun schain aschibein tier la scolaziun sco tala sco era tiel svilup persunal dil tgirunz e dalla tgirunza sezs. Pertuccont la scolaziun sco tala essan nus perschuaadi ch'ina sora da malsauns sto buca haver enconuschientschas specialisadas, anzi, ella sto disponer d'in fundament solid per la clamada specifica. Ord quei motiv sespruein nus dad adattar la scolaziun teoretica. Teoria e pratica vegnan coordinadas e – prendend risguard sil pazient – experimentadas en la pratica. Quei tschenta grondas premissas e pretensiuns ad ina scolasta ed allas personas responsablas dils spitals. Ultra da quei ston scolar e scolara haver temps a disposiziun per lur atgna persunalitad e per il svilup da quella. Contacts regulars ed instrucziun da conduita gidan a slijar

Procedura da recepziun

conflicts denter singuls e denter gruppas da lavur. Mo ina scolaziun optimala ed individuala garantescha la cumpetenzza d'ina tgirunza en sia clamada.

Pratica al letg dil malsaun

Talas ponderaziuns obligheschan nus ad ina strentga selecziun. Ina megliera qualificaziun ei premissa per ina megliera scolaziun. Denton duei quella scolaziun possibilitar bunas prestaziuns concernent movibladad, promptadad da surpender responsabladad per sesezza e per il concarstgaun malsaun ed enfirmir la persunalitad. La scola da tgirunzas sesprova era da porscher maun tier la scolaziun preparativa u per surmuntar il temps da spetga, sinaquei ch'in bien fundament seigi cheu per quei che duei vegnir purschii ils treis onns da scolaziun.

Plan da formaziun

Il plan da formaziun preveda per ils treis onns da scolaziun 1250 uras da teoria. Sinaquei che quei pensum sappi vegnir ademplus ston ins impunder sil pli pauc 42 jamnas da scolaziun intensiva. Dasperas survegnan las scolaras agid entras la scola duront la pratica el spital, sinaquei ch'ellas

contonschien lur finamira e ch'il pazient seigi en buns mauns. Dalla scola pretenda quei in engaschament special. Per mintgamai 15 scolaras ei ina scolasta a disposiziun; per igl accumpignament en clinica quintein nus cun mintgamai ina scolasta sin 20 scolaras. Quei engaschament cuozza igl entir onn. Tgei expensas che la scola ha per ina singula scolara san ins s'imaginar. En quei grau han ils spitals neginas obligaziuns entochen oz. La scola sto per quei purtar grondas unfrendas, vul ella scolâr ina tgirunza seriusamein e cumpetentamein. Ultra dallas scolastas ein aunc auters docents ord differentas spartas indispensabels. Buca mo ils cuosts pil persunal era il problem co survegnir persunal qualificau dat a nus bia da patertgar. La scolaziun pedagogica ei da gronda impurtonza per quei pensum. La scolaziun d'ina scolasta da tgira cuozza in onn e quei ei cumbinau cun grondas expensas per ina scola. Denton ei quei in relativ cuort temps da scolaziun sch'ins cumpareglia cun in scolast da scola professiunala che gauda ina scolaziun pli extendida.

Il schema sin pagina 28 duei dar ina survesta dallas sequenzas da scolaziun.

Plan da formaziun

Meins	ber	november				december				schaner				fevrer				mars				avrel				matg				zercladur				fenadur				uost				settember				octo-						
Jamnas	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42

Emprema fasa da formaziun 11 + 24 jamnas															Secunda fasa da formaziun 10 +															CI																													
Cuors introductiv 11 jamnas															* Medischina Geriatria 6 jamnas Pratica da sanitad 2 jamnas Agid t. pigliat./tgira d'affons * Chirurgia 4 + 2 jamnas															1. cuors miez 10 jamnas															Medischina Pediatria Psichiatria Prev. d. san. Agid t. pigliat. Chirurgia														

+ 25 jamnas															Tiarza fasa da formaziun 10 + 24 jamnas																													
Medischina Pediatria 6 jamnas Psichiatria 6-8 jamnas Pratica da sanitad Agid t. pigliat./tgira d'affons pigns Chirurgia															2. cuors miez 10 jamnas															Medischina Pediatria Psichiatria Ginecologia 4 jamnas Chirurgia														

Quarta fasa da formaziun 7 + 28 jamnas																																														
Medischina Ginecologia Chirurgia															3. CM 4 jamn. CM 2 jamn.															Medischina Pratica da pilotadi Chirurgia															CP	V
																																													V	V

* = en tut mintgamai silmeins 30 jamnas chirurgia e medischina durant il temps da formaziun
 ** = scola, parallel alla pratica, 2 dis per meins
 *** = scola, parallel alla pratica, 1 di per meins

CI = Cuors introductiv
 CM = Cuors miez
 CP = Cuors da pilotadi
 V = Vacanzas

Duront il temps da pratica en in spital han las scolaras d'absolver differentas staziuns:

Emprema fasa Scolaziun duront 11 jamnas, mo teoria.

Tgira elementara, tgirar glied veglia, tgira en vischnaunca; mintgaton sedat la pusseivladad per ina experienza en la tgira d'invalids cun ina colonia da vacanzas. En spital absolvan las scolaras in temps da lur pratica sco gidontras tier piglialauncas ed ella partiziun d'affons, en medischna e chirurgia.

Pratica speciala ella partiziun d'affons pigns

Secunda fasa 10 jamnas scola.

Preparaziun per il praticum 2.

Pratica tier affons malsauns, tier malsauns psychics, en ginecologia e puspei en medischna e chirurgia.

Tiarza fasa 10 jamnas scola.

Preparaziun per il praticum 3.

En quei temps da pratica vegn la scolara preparada sin siu pensum pedagogic. Ultra d'ina pintga gruppa da pazients sto ella surprendre la responsablada per ina

gruppa da gidontras; la tgirunza survegn cheu ina pin-tga investa en l'organisaziun d'ina staziun. En quella fasa ein specialmein damondas da psicologia e pedagogia da gronda muntada. Pratica en entgins experiments.

Quarta fasa 4 jamnas scola. Examen en teoria. 2 jamnas scola (teoria), roms specials.

1 jamna scolaziun preparativa per saver menar ina staziun sco era ina gruppa. Igl accent schai cheu els roms psicologia e pedagogia.

Suenter quella jamna da preparaziun absolva la scolara siu davos praticum en spital avon siu examen final. Duront quei temps ein ils pensums ella tgira ed ella pedagogia pli pretensius ed en la davosa part da quei praticum lavura la giuvna praticamein sco ina diplomada, secapescha sut survegionza da soras diplomadas. Quella esperienza ei indispensabla essend ella avon gl'examen final. Buca il diplom persul qualifichescha la tgirunza, mobein sia segirtad e lavur cumpetenta, experimentada en gruppa avon la finiziun.

Duront l'entira scolaziun pratica, pia ordeifer ils blocs da teoria, vegn quella sustenida regularmein e suenter in plan d'ina scolaziun teoretica. En mintga fasa scriva la scolara ina lavur sur d'in tema pratic, ina lavur d'observaziun ch'ella sto far d'in pacient, in rapport da tgira ed ina analisa da tgira. La davosa ei la lavur da diplom. Ei setracta d'ina lavur che descriva l'atgna esperienza ord la sparta da tgira ni sanitad. Cheu vegn ei dau la pusseivladad da perseguitar in problem a moda sistematica cun s'informar adequatamein e cun analisar il material rimnau. Cheu muossa la scolara sch'ella ei habla da trer consequenzas e da sligiar ils problems che setschentan.

La scola cumpogna la scolara duront la lavur e controllescha, schebein la lavur vegn prida a mauns tenor in proceder adattau per sligiar quei problem. Quellas lavurs vegnan qualificadas e lu risguardadas per la nota da diplom.

Duront las davosas jamnas vegn la scolara examinada en la staziun al letg dil malsaun schebein ella ei habla da porscher al pacient ina tgira che satisfa a liunga vesta. Duront igl entir di sto ella esser presenta en la staziun a disposiziun d'ina gruppa d'examinaturs. La tgirunza sto motivar sia lavur da tgira, ella sto medemamein dar informaziuns davart il tractament ed ils problems dils malsauns. Cheu semuossa ei, sche la giuvna ei habla da transferir la teoria en la pratica e sch'ella sa s'adattar alla

situaziun che se presenta gest en quei mument. Talas situaziuns damognan ins mo lu, sch'ins ha veramein gudiu ina buna scolaziun gia dall'entschatta naven e quei cun in bien accumpignament.

Il davos bloc da teoria dat la pusseivladad d'ina sintesa. Cheu vegn ei mirau anavos sils treis onns vargai ed ins trai las consequenzas. Ina fiastetta metta il davos tierm alla scolaziun dalla tgirunza che survegn ussa siu diplom che munta ch'ella ei habla per sia biala e sublima clamada.

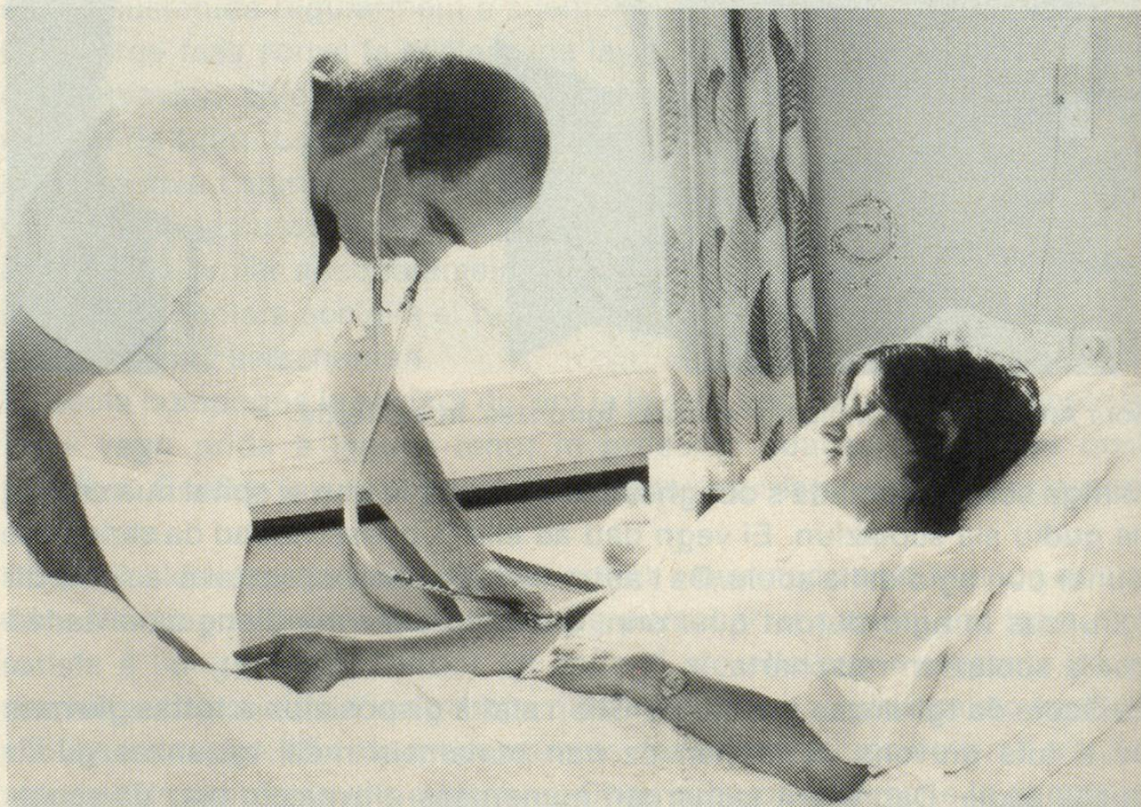

Sora Amalia surdat il diplom a «sias» tgirunzas. In act festiv.

Mintga sora diplomada s'oblighescha da luvrar in onn el spital nua ch'ella ha gudiu sia scolaziun. Ei vegn dau ad ella la pusseivladad da seperfectiunar cun agid dalla scola. Da l'otra vart retscheiva il spital e la scola da tgirunzas in agid duront quei onn, quei sco enzenna d'engrazieivladad per la scolaziun retscharta.

La Scola da tgirunzas grischuna Glion stat a disposiziun a tuttas giuvnas ed a tuts giuvens. Entochen oz han bunamein melli tgirunzas gudiu quella scola. Dapresent tscherchan numerusas giuvnas in plaz da scolaziun tier nus e quei ord l'entira Svizra tudestga e secapescha era da

nossas regiuns. Ils davos onns vein nus recepiu classas da mintgamai 28 scolaras e scolars. Gest l'atmosfera d'ina scola pintga stimulescha oz in carstgaun giuven d'absolver leu gl'emprendissadi. Da l'autra vart vul la scola perschuer la scolara da sia responsabladad viers sesezza, viers il concarstgaun saun e malsaun. Quei pretenda ina scolaziun individuala. Era la scolara dalla Bassa porta in element positiv en nossa regiun. Secapescha che nossas giuvnas han la prioritad da vegnir recepidas en nossa scola, mo nua ch'il plaz lubescha, astgan giuvnas d'ordeifer vegnir risguardadas. Il pli grond problem per nus ei da salvar las giuvnas tgirunzas en nossa regiun. En quei grau selaian ils problems sligiar mo ensemen cul spital. In spital sco liug da scolaziun sto dar gronda atenziun a quei mandat. Era il persunal diplomau sto haver ina scolaziun permanenta; en quei grau sto ei aunc vegnir fatg gronds sforzs. In persunal da tgira cumpetent ei d'anflar mo leu nua che differentas pusseivladads vegnan purschidas. La cuntentientscha ella clamada dependa da quellas damondas. En quei grau vegn ei purschiu fetg bia ella Bassa. Ina tgirunza interessada enquera leu siu camp da lavur nua ch'in svilup persunal ei pusseivels. En quels graus astgan las finanzas buc vegnir restrenschidas, da l'autra vart ei la scola da tgirunzas buc el cass da purtar aunc da quels buordis.

La scola da tgirunzas a Glion recepescha era giuvens per la clamada da tgirunz.

In spital bein menau ed organisau cun ina sanadeivla politica da personal vegn en scadin cass meins en difficultads da survegnir personal. Cheu stuein nus aunc emprender bia e trer las consequenzas. La nova lescha davart la tgira da malsauns ha era buca purtau allas scolas quei agid desiderau. Tochen dacheu ei quella scola buca sustenida avunda. Ei fuss stau ina buna sligiaziun sch'il Cantun fuss staus promts da sorprender in ton pertschien dil deficit sco quei ei gia daditg il cass en auters cantuns. En las differentas cumissiuns preparativas dil parlament ein quellas propostas buca vegnidadas acceptadas, aschia ch'ina varianta plitost relativa dil departament da sanitad ei en vigur. Nos discuors cun representants dil departament ston vegnir cuntinuai. Nus lein cuntinuar cun ina scola-ziun seriusa e lein garantir als spitals personal da tgira cumpetent. Cheu vesein nus in grond pensum ed ina gronda obligaziun per ina scola da tgirunzas.